

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

WAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelmében.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. n.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdeteknél minden egyes szóért minden közlés után 6 filler (3 krajczár) fizetendő

Egyéb hirdeteknél :

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolcad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Katholikus sajtó, katolikus tanító.

A tisztesség és becsület követelése, hogy a tanító hű és igaz legyen az ő tisztében. Ne csak pontos legyen az ő kötelességeinek teljesítésében, hanem hűségesen kövesse azt a *szellemet*, mely iskoláját jellege szerint kell, hogy vezesse, irányítsa.

Katholikus iskoláról, katolikus tanítóról van szó. Nem gáncsolunk, nem vádolunk, hiszen jól tudjuk, hogy a magyar katolikus tanítóság a maga nagy egészében kifogástalan katolikus szellemben teljesíti nevelői és tanítói tisztét.

Amde sajnos, vannak kivételek (holott nem volna szabad lenniök), akik nem azzal az erős hittel, nem azzal a hűséggel szolgálják a népoktatást, mellyel mint katolikus tanítóknak szolgálniuk kellene. Vagy elfásultak, hitük a közömbösség határait érinti, vagy a kételkedés férközött a szívékhöz. Lelkükben már nem egészen hű és igaz fiai az egyháznak. S csak a kedvező alkalmat várják, hogy az egyház iskolájából közös iskolába juthassanak s nyíltan is kifejezést adhassanak a Nagy Tanító iránt érzett kegyetlen érzelmeiknek. Ki ne ismerne olvasóink közül ilyen hitfelekezeti iskolából lett állami embert, aki «szabad» gondolkodásban és szabados cselekvésben tüstesen kezdettől fogva állami embereken?

Úgy az elfásultságnak, mint az elhidegülésnek egy a forrása: az elven katolikus szellemi élettel való folytonos érintkezés megszakítása. Az elfásult, közömbös tanító nem érintkezik semmivel és senkivel ami és aki az ő fizikai megélhetésére döntő hatással nincsen; mint mondani szokás, «csak a maga bajával törődik». S ez által még szegényebbé lesz, még jobban érzi az élet terhét, mert a nyílg így is rája nehezedik és nincs ami föl-emelje, szívet megkönnyebbitse, önértetét emelje, a nemesebb örömeik élvezete által kárpótolja a szükségyszerű szenvedésekért. Az ilyen közömbösségbe esett tanító valami jó munkát bizony az iskolájában sem végezhet.

Az elhidegült lelkű katolikus tanító másutt

keresi az éltető melegt. «Liberális, szabadgondolkodású» ujságot járát. Am ezekből nem árad feléje más, mint hidegség. Bennök semmi esetre sem találja meg azt, amit veszít. Lelke ingadozni fog az igazság és hamisság között. A vége csak az lesz, hogy a szilárd talajt elveszti a lába alól, a nélkül, hogy más nyugvópontot találna. Vacilláló magatartásában elégedetlenné, békétlenné lesz, szíve elveszti nyugalmát és derűjét. S ezt az iskolája is nagyon megérzi. *Osszhangzó békés lelki élet nélkül nincs igazi jó nevelői munka.*

A fásult nem érdeklődik, az elhidegült már nem érdeklődik a világnak azon legnagyobb erkölcsi intézménye, annak közéletére iránt, melynek signuma alatt áll az a népoktatási intézet, amelyben ő a mester tisztét kellene, hogy teljesítse.

S miért van ez? Azért van, mert a fásultat nem vezette rá senki, hogy azokat a szellemi kapesokat megragadja, melyek az Egyház nagy egységéhez, a Nagy Tanító életéhez kötnek, annak a nagyszámú szellemi és erkölcsi életnek részesévé tennék. Az elhidegült meg másfele kereskedik. Az eredmény ugyanaz.

Sem az egyik, sem a másik nem támogatja a katolikus sajtót, mely kapcsolatot képez egyes hívő és a nagy egész szellemi élete között. Így azután nem csoda, ha az illetők idegenek lesznek saját honukban. A fásultak nem tudják, mi nagy jótól fosztották meg önmagukat; az elhidegülték meg nem akarják tudni. A szellemi méreg, mely a kritikával olvasó, erős meggyőződésű szellemeket még erősebb ellentállásra sarkalja, őket megrontja. Lassankint leveszi a lábukról. Életük hazugsággá válik, melyből nem tudnak kibontakozni. Lapjaikból gyakran olvassák (hol burkoltan, hol nyíltan), hogy a felekezeti iskola a «butaság» iskolája, az a vallás, melyhez tartoznak, melynek szolgálatában állanak, a «sötétség» vallása; azok a férfiak, akik e vallás igazságainak érvényesítésére vannak hivatva, sötét lelkű, kétes erkölcsű haszonlesők és hatalom-vágyók, akik önző érdekből állják útját a «világosság» terjedésének. Gutta cavat lapidem. Lassanként elhiszik a rágalmat.

Szeretnénk az így hazugga vált életüktől szabamini, de mines hozzá erejük. Vagy nem kapnak olyan más állomást, a minot szeretnénk, vagy olyeik fönntartásával szolgálunk a chutasag iskolájában), mert történetesen anyagilag előnyösebb, mint a közsegi, vagy állami tanítói állás lenne.

Ezek a végtelenül káros következmények elkerülhetők lennének, ha a tanítók kellőképpen támogatnák a katolikus sajtót. Nem szólnak itt arról, mennyire kötelessége mindenkinek, hogy igaz és jó tagja legyen ne csak szóval, hanem eszlekedetekkel is annak a nagy erkölcsi intézmények, amelyekhez tartozik, mennyire elmulasztja a kötelességet, aki az egyháznak szolgálatában álló szellemi organumok fönntartásához és terjesztéséhez erejének arányában hozzá nem járul, csupán arra mutatunk, mit veszít *magát* a kötelességet mulasztó egyén? Elvesziti életének belső igazságát és összhangját, elvesziti a nagy intézményhez tartozás büszke, erzesét és tudatát, ezt a nagy erőt, mely e tudatból ez erzesből táplálkozik, kiesniek, elhagyottnak fogja magát erzeni egész életén át.

Aki tehát a katolikus sajtó támogatásának elhanyagolásából eredő hátrányokat el akarja kerülni, teljesítse, mint hitű ember a kötelességet. A magyar katolikus irodalom, hála Istennek, elég gazdag. Van mibe válogatni. Találhat kiki organumot is, könyvet is eleget, amely az ő lelki szükségleteinek megfelelő.

Közeledik az újév. Új életnek határát is jelentse mindenkire, aki a harmonikus élet örömeire vágyat erze a szíveben. Aki akarja ezt a szép életet, teljesítse a kötelességet: éljen a katolikus szellemi élet táplálékaiival.

Vátoz.

A természet utáni rajzolás tárgyának anyaga az elemi iskolában.

E lap korábbi számában megjelent közleményemben a rajzolás új módszerének anyagát ígertem. Könnyű ez ígéréstemet beváltanom, mert a székesfehérvári elemi iskolák számára már megtervezte és össze is állította *Györgyi Kálmán* székesfőv. tanár. Az ő anyagát használtam föl én is jelen cikkem tárgyául és különösen figyelmebe ajánlom kartársaimnak. Ismétlem, hogy ez még csak tervezet és a gyakorlat, a kipróbálás eredménye fogja megmutatni, mely része haladja túl az elemi iskolai oktatás hatását, mely része szorul pótlásra és mely része válik be használhatóságánál fogva. Ajánlatos lenne, ha kartársaim még az új miniszteri és püspöki tantervek megjelenése előtt kipróbálnak, mint azt most a főv. elemi iskolákban teszik.

I. osztály.

Ebben az osztályban csupán játékszerű rajzolásnak van helye, a fősúlyt a kézügyesítő

gyakorlatokra kell fektetni. A szemlélet és emlékezet után való rajzolásnál s részben a kézügyesítő gyakorlatoknál is minták: a golyó, golyófüzér, golyókból esillag, létra, ablak, képráma, püspöksüveg, alma, körte, sarló, killi.

A tizedik héttől szemlélet és emlékezet utáni rajzolás.

Minták: kereszt egyenlő és különböző hosszúságú vonalából, különböző helyzetben, levelboríték 2—3 helyzetben. Háromszögű papíreszkő, nyolcszögű esillag. Gyujtószalak és agyaggolyókból összeállított egyszerű alakzatok. Óstor, kalap, tányér és pohár, sétatálcza, citrom, narancs, tojás, karika kettős vonalbol, karika belső kereszttel, nap, hold, felhold, Dominókövek számlapja, eseresznye, zászló.

Szemmértékfejlesztő gyakorlatok. (Vonalak felezése, négy, nyolc részre való osztása.) Elipszis fekvő és álló helyzetben. Nyomatott nagy betűk egyszerű vonalabol. Körbe rajzolt esillag.

Törlo gummit használni nem szabad.

II. osztály.

A második osztály 5—6 heten át ismétli az első osztály anyagát. Ezentúl pedig a rajzoktatásra szánt idő felét a kézügyesítő gyakorlatok (rajz) foglalják le, míg másik felét a szemlélet és emlékezet utáni rajzolás tölti ki, melynek tárgyai lehetnek:

Kerek, ablak, pajzs, szív, tojásdadalaku sík idomok, képeret, könyv, esillagalakok, konyhaeszközök (az egyszerűbbek) a nyomatott nagybetűk fa-, papir- vagy bádög-minta után.

Több heti anyagot nyújtanak a számológép golyói sodronyra fűzve s belőlük különböző alakú esillag stb. alakítva.

A fönntebb felsorolt egyszerű alakok kombinációi szintén több heti anyagul szolgálhatnak.

Befejezhetjük a második osztály anyagát néhány nagyobb és egyszerűbb falevelnek rajzoltatásával.

Emlékezet után csak a legegyszerűbb tárgyak rajzolandók, melyeknek minden sajátága az emlékezetben könnyebben megmarad.

III. osztály.

Az iskolai év elején kézügyesítő gyakorlatok, melyek folytatói s kiegészítői az előző években végzett kézügyesítő gyakorlatoknak.

Ezek a következők: iven, kettős körök, egy nagyobb körben 2—3—4 egymást érintő és egyenlő nagyságú kör, koncentrikus körök, ellipszisek, opirálok, szimmetrikus hurkok stb.

A szemlélet és emlékezet után pedig a következők rajzolhatók: labda, golyó valódi nagyságban. Tojás, szilva, citrom, celtábla. Pohár, palack (könnyebb formájú) esésze. Alma különböző formájú. Kancsó, lámpaernyő, balta, fazék, gomba, Tölesér, kalapács, asó, lapát, patkó. Váza, kanál, kard, mozsár. Kereszt kettős vonallal. Csengetyű. Két különböző nagyságú palack egymás mellett.

Ezek a fönnti sorrendben is követhetik egymást. Körülbelül februárban azután előveendők az

esetgyakorlatok is. Kör, tojásalak, négyzet, háromszög, később egyszerű és könnyebb levél és edényformák visszaadása megrajzolás nélkül, tisztán esettel. Az év vége felé pedig egyszerű és a nehezegeik szerint fokozatosan összeállított levelek és virágok rajzoltatandók, melyeknél eleinte lehetőleg olyan (nagy) minta veendő, melyet egyszerűre az egész osztály rajzolhat.

IV. osztály.

A kezügyesítő gyakorlatok, melyek azonosak az előző évek gyakorlataival, az órák elején mintegy rövid $\frac{1}{4}$ órán át gyakorlandók.

Az isk. év elején az ősszel könnyen beszerezhető levelek, melyenek az orgonalevél, leander, borostyán, nagylevelű löhere, azután a Margitvirág, barack, szilva, kerti dinnye rajzoltatandók úgy, hogy kisebb csoportok (3—4 gyerek) rajzolnak egy minta után.

Később áttérünk a testek rajzoltatására, de úgy, hogy a távlati változásokat figyelembe vesszük.

Minták, melyek az alább következő sorrendben is rajzoltathatók, a következők: hengeralakú skatulya (pl. dob), befőttes üveg, nagyobb játékkocka, szivarskatulya, teknő, láda, zsámoly. Néha egy pár szerszám, pl. harapófogó, olló, fűrész. Edények: butykos, fules váza, öntöző kanna. Egy pár egyszerűbb alakú pillangó. Később pedig hasonló természeti motívumok, mint az isk. év elején.

V. osztály.

1—10-ik hétig. Elő egyszerű növényelemek, u. m. levelek, virágok és gyümölcsök után való rajzolás és festés. A mintául szolgáló élő növényeket a szabad természetben gyűjtik a tanulók s a rajzolás alkalmával vízzel telt poharakba, kisebb palackokba teszik. A minta mögé megfelelő, nyugodt háttapot kell tenni és ügyelnünk kell arra, hogy a tanítványok a rajzoláskor a háttér fokozatát, a festésnél ezen fölül még a színt is helyesen visszaadják.

A természet után rajzolt egyszerű növényelemekből időnként könnyű síkdíszítmények alakíthatók, mint pl. sorok, szegélyek, négyzet (négyzet), költőesek, csillagszerű díszítmények stb.

Tömeges tanítás, prizmaalakú skatulya, palack, pohár, dezsza vagy veder, ütőke, szék, kancsó, tányér.

Egyszerű esendéletszerű két, legföljebb három mértani testből vagy megfelelő egyszerű tárgyakból alakított testes csoportok (kisebb csoportban fölvaltva) kitémőtt madarak (u. m. szarka, holló, papagáj, továbbá pillangók, kagylók.) Elő növények rajzolása és festése. A testek rajzolásánál tapasztalati úton vezetjük rá a tanulókat a távlati és árnyalási szabályokra. Ezek mellett mindinkább figyelembe jöhetnek az árnyék és színfokozatok.

VI. osztály.

Az őszi hónapokban, ép úgy, mint az előző években, előnövényeket és gyümölcsöket rajzoltatunk.

Haladottabb növendékekkel nemcsak egyes leveleket, virágokat vagy gyümölcsöket rajzoltatunk, hanem esetleg kisebb ágakat több levéllel, 2—3 gyümölcsből álló csoportot stb. Folytatólagosan egyszerű síkdíszítmények alakítása a természet után rajzolt növényekből.

Utóbb oly minták következnek, amelyek kiválóan alkalmasak a távlati ismeretek gyarapítására.

Tehát testek és testes csoportok, amelyek könnyen visszavezethetők a mértani alapformákba.

A láthatárvonal (horizont) és az enyésző-pontok a javításnál mindinkább tekintetbe jönnek.

Mintául szolgálhat a pad, teknő, pole, szekrény, asztal, hordozható lépcső, kályha, hordó, ablakfülké stb.

Közben, főleg a színérzék fejlesztése végett színes, kitémőtt madaraknak, továbbá kagylóknak, pillangóknak, rovaroknak festése az árnyékhatásuk tüzetes megfigyelésével. Tavasszal ismét növény- és gyümölcstanulmányok. *Mézes János.*

Szükséges-e a számológép?

Füresának látszhatik e kérdés, mikor tudjuk, hogy már az őskorban is használatban volt. Az indiaiak, kínaiak, görögök, rómaiak használták; a kínaiaktól vették át az oroszok, kiktől a múlt században egész Európában elterjedt és nagy akadályt jelentő helyrendszer meghonosulásának. A helyrendszert az arabok hozták be s II. Szilveszter pápa, a magyarok keresztapja kezdte meg a terjesztését. De bizony lassan haladtak vele, nehéz volt az átmenet a római sokaság-rendszerből; míg végre a tízes rendszerű mértékek, mint szemléltető eszközök, megkönnyítették a helyrendszer fölfogását. Ennek folytán a század utolsó negyedében az orosz mellett és ellen helyrendszerű számológépek keletkeztek és terjednek mindinkább.

A régiak igaz, nem tanításra használták a számológépet; segédeszköz volt az akkór, mikor még az íróeszközök ritkaság számba mentek. Irti nem kellett mindenkinek, de számolni igen s ezt számológépekkel könnyítették meg. Természetes, hogy amint a felnőttek számoltak, azon az ifjúság tanult is számolni.

Ma a felnőttek írást vagy számológépet alkalmaznak, a számológépeket átengedik a tanuló ifjúságnak.

De nagyon téves volna ebből azt következtetni, hogy a művelődés kiszorítja a számológépeket mint pl. a koptatókat, kova-taplót, stb. Mert tény az, hogy ma vagy 300-féle számológép ajánkozik a tanítás megkönnyítésére s még mindig készülnek újabbak.

Évek óta hiába intem a föltalálókat, hogy ne tűnődjenek újabb számológépekről, elérte már az a netovábbhat. Mítsem használnál jószándékú intelmem: ép most is kérdezősködök nálam egy föltalálni készülő, átvenném-e új eszméjét?

És kik versengnek újabb és újabb szerkezetek-

ben? Tán a hontentottak és eszkimók? Bizony nem azok, hanem a kulturnépek: amerikaiak, németek, franciák, magyarok.

Nos hát, amit a legműveltebb népek mindenkor használnak és fejlesztenek, azt fölöslegesnek nyilvánítják. — legalább is fölösleges.

Világos, hogy a számgép szemléltető eszköz, mert csak erről van szó: az pedig a kultúra szükséglete.

Aki azt mondja: nekem nem kell számgép, az lehet nagyon ügyes tanító, sőt csakis az, ha eredményt mutat: aki azt mondja: általában fölösleges, az nem komoly, vagy nem is tanító.

Ében M.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítógyűlés. A széplaki esperes-kerület róm. kath. tanítógyűlése 1904. okt. 26-án Szécsényben tartotta az 52. gyűlést, a tagok élénk részvétele mellett Nemess Sándor esperes-elnök úr meleg beszédhen emlékezett meg Szalay István fertőszentmiklósi és Kapuy Bálint pinyei elhunyt kártársairól, Rothmann Jolán fertőszentmiklósi tanító né ma tiszteletére gyakorlati előadást tartott: a dunántúli domboosvidék hegy vizrajzát ismertette. Szalay Lajos ügyvédnek fertőszentmiklósi tanító pedig a fogalmazás tanításáról olvasta föl jeles dolgozatát. Az indítványok után Balogh Jenő lörszi tanító egy hosszabb indítvány kíséretében hívta föl a tagok figyelmét azon állapotra, hogy a tanítóknak esekély fizetését mennyifele kötelezettséggel kell megérdemelnie. Ilyen kötelezettség pl. harangozó és sekrestyés teendőik betöltése is, mely képzéshez nem kötött foglalkozás mégsem való a tanítóknak. S ép ezen foglalkozás, aközben legtöbbször a pap és tanító közötti rossz viszonyt, s ezen surlódások mindenestre megfeszítják vagy legalább is csökkentik a tanítóban azon kedvet, mely nélkül hivatását hűen senki sem töltheti be. A közgyűlés Balogh indítványára elhatározta, hogy ezen állapot megszüntetése végett folyamodással járul a megyés püspök úr ó méltóságához. Szabó János jegyző.

Tanítógyűlés. A felsőugri róm. kath. tanítók őszi közgyűlésüket f. hó 8-án tartották Ungváron a róm. kath. fő-népiszkola II. osztályában. A gyűlést «Veni Sancte»-val egybekötött szentmise előzte meg. Szentmise után gyakorlati tanítás volt, melyet Gazdag Jenő tartott a szilvák és betűről a magyar nyelvből. A bírálatnál felszólaltak Képmunka Elek, Levandócsky István. Szabó László szerényei tanító elnöki megnyitójában a kath. tanítók mostoha anyagi helyzetét esetele. Elhatározatott egy memorandum szerkesztése, hogy a felsőbb körök figyelmét is felhívja a tanítói fizetéseknek egyforma megállapítására. Fényes és figyelemreméltó pontja volt a gyűlésnek két értekezés fölolvása. «Neveljünk erős akaratú embereket, mert sok esetben a gyenge akarat ássa az ember sírját.» Fölolvasta Fetszer Márton, koncházi tanító. «Miképen lehet az iskolát tanítványainkkal megkedveltetni?» című értekezést fölolvasta Koll Károly mélyuti tanító. A jövő gyűlés helyéül Ungludas tüzelt ki. A gyűlésen megjelent tagok azungvári róm. kath. tantestület vendégei voltak.

IRODALOM.

Karácsonyi könyvvásár. Melyen tisztelt olvasóink és az iskolai elöljárók szíves figyelmét felhívjuk a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében rendezett karácsonyi könyvkiállításra. Ma, midőn a szülőknek oly sok gondot

adhat a gyermek és az ifjak kezebe adandó könyvek megválasztása, különösen hasznos szolgáltatást teszünk, ha figyelmüket felhívjuk a Szent-István-Társulat minden tekintetben megbízható gyermek- és ifjúsági kiadványaira. Könyvjegyzéket kívánatra bérmentve küld a Szent-István-Társulat könyvkereskedése Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28., de az ajándékkönyvek részletes jegyzékét lapunk hirdetésében is megtalálják szíves olvasóink.

Karácsonyi ajándéku iskolás gyermekek számára legalkalmasabb könyvek a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent **Magyar szavalókönyvek.** A népiszkola minden osztályú növendékeknek értelmi és fölfogási képességéhez mért költemények összeválogatott gyűjteménye: osztályonként külön a fiúknak és külön a leányoknak. Az öt füzet díszes keménykötésben, vászonhátallal egyenként külön-külön 32 és 36 fillér. Mind az öt füzet egészen vászorra és egybekötve, aranynyomással 1 kor. 40 fillér. — **Új magyar köszöntő,** családi és iskolai ünnepekre írt alkalmas versek és levelalakú köszöntések, a tanuló gyermekek és felnőttek részére. Az igen szép kiállítású tartalmú könyv ára keménykötésben 1 korona. Mindkét munkát Györffy János állította össze s a **Szent-István-Társulat** adta ki, ahol **megrendelhető** (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.). Iskolás gyermekeknek celszerű és hasznos karácsonyi vagy újévi ajándék. Mint időszerű könyvecskét a legmelegebben ajánljuk.

VEGYESEK.

A nevelés joga. A Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi osztályának 1904. december 15-én tartott osztály-gyűlésén dr. Steinberger Ferenc apát-kanonok a Kath. Tanügyi Tanács elnöke e címen: Mily jogok illetik meg a nevelő-oktatás terén a családot, az egyházat és az államot? — széleskörű fölolvást tartott. Azzal kezdte előadását, hogy részletesen kívánja előadni nézeteit a család, az egyház és az állam nevelői hivatásáról, melyeket a népiszkolai törvényjavaslat ügyében összehívott miniszteri szaktanácskozmányon nem fejthetett ki. Steinberger a természetjog tételeiből levezeti a szülők ama jogát, hogy őket illeti gyermekeik nevelése. A természetjoggal mérő ellentétben van az az irány, mely a nevelést és oktatást államosítani akarja, amely iránynak nálunk is vannak hívei. Hogy az egyháznak jogai vannak a nevelés körében, az a természetfölötti jogrend követelménye. Az államok pedig azért, hogy a kereszténységet elismerik, beveti vallásukat teszik, kell, hogy elismerjék az egyháznak a nevelésre való jogigényét. Krisztus istenségéből következik az ő tanításának igazsága, a tanításban pedig benne foglaltatik az egyház tanítói és nevelői küldetése. E küldetésnek az egyház nem tesz eleget a templomi szószékkel és a sekrestyei működéssel, hanem kell, hogy az iskolán is tanítson. Ezután élénk szívekkel festi a «nemfelekezeti» iskola visszasságait, amely iskolában a vallástanító és a profán tárgyak tanítói más-más vallási fölfogásnak hódolnak s egymás ellen dolgoznak. Ha Krisztus kötelességévé tette egyháznak az iskolai tanítást, akkor jogát is biztosított neki ez elv következtetés keresztülvitelére. Ebből következik, hogy a tanítók megválasztása és képzése is az egyház dolga. Az egyházat hülönben a nevelésre és tanításra történelmi jog is illeti. Jelenleg hazánkban a katolikus egyház a legnagyobb iskolafőntartó. És vajon nem neveli-e az egyház elég hazafiasan és magasszinton az ifjúságot? Az egyház ebbeli joga következik a lelkiismeret- és vallásszabadságból is: a társadalmi rend épsége, mely erkölcsi erőköny nyugszik, szintén az egyház tanító és nevelő működését sürgeti. Az állam jogkörét a nevelés és tanítás körül az állam természet és célja állapítja meg.

Az állam célját a természet rendjében, a földi javak sorában kell keresni. Az államnak ugyan nem szabad megátalnia az embereket végső céljuk elérésében: mindazáltal rendeltetése földi célú. Az egyes emberek szabadságából az államnak csak annyit adnak át, amennyi az állami cél elérésére szükséges. Nem az állam ad tehát jogokat a polgároknak, hanem polgárok adnak át jogokat, szabadságokat az államnak. Az állam célja nem egyéb, mint az államot alkotó egyének, családok s egyéb szervezeteknek közös javát előmozdítani, kielégíteni ama közszükségleteiket, melyeket saját erejükből kielégíteni nem tudnak. Ezen túl az állam joga nem terjed. Nincs joga tehát az államnak, lerontani a család és az egyház nevelői jogát; nincs joga az iskolát a maga részére lefoglalni, hanem iskolákat csak ott állíthat föl, ahol a szülők és a közösségek ezt tőle kívánják. Kijelenti, hogy más helyen részletesen ki fogja mutatni a Berzeviczy-féle törvényjavaslat sérelmes intézkedéseit.

Halálozás. Hélia József róm. kath. tanító folyó évi dec. hó 12-én hosszas szenvedés és a halotti szentségek átátos fölvétele után életének 26-ik, boldog házasságának 4-ik évében elhunyt. Temetése nagy részvét mellett dec. 14-én történt. Az ő. v. f. n.

Az új kalocsai káptalani helynök. A kalocsai főkáptalan Majorossy János püspök elhunytá után káptalani helynökke egyhangulag Mayer Béla dr. vál. püspököt választotta meg.

Egy népnevelő ünneplése. *Spannberger* Alajos elemiskolai igazgató negyven esztendője a főváros iskolaügyét nagy buzgósággal, szeretettel és kitartással. Negyven évi hasznos és becsületes munkásságáért a király a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. Az érdemkeresztet ünneppel adták át a VIII. kerületi elöljáróság dísztermében. Ott volt a kerületnek csaknem valamennyi bizottsági tagja, számos előkelő polgár, az igazgató régi tanítványai és nagy hölgyközönség. Az ünnepet a Szentkirályi-utcai iskola növendékeinek Himmusz éneke nyitotta meg. Azután *Havas Rezső* dr. iskolaszéki elnök szép beszédben méltatta *Spannberger* Alajosnak kiváló érdemét. *Halász* Ferenc miniszteri tanácsos átadta az érdemkeresztet és *Berzeviczy* Albert kultuszminiszter üdvözlő iratát. *Bárczy* István tanácsos a főváros, *Tóth* József postmegyei tanfelügyelő a szülők és az iskolaszék, *Peres* Sándor a Tanítók Otthona, *Sánta* Lajos a tanítók segítő-egyesülete, *Erdős* Kálmán az Országos Középponti Katolikus Legényegyesület és *Fodor* Riza a tanító-testület nevében üdvözölte az ünneplést. *Spannberger* Alajos mediatva mondott köszönetet. A kis diákok még elénekelték a Szózatot s a szép finnp véget ért.

Kérvény a képviselőházhoz. A párkányvidéki tanítótestületnek a kántori és tanítói fizetések ügyében indított mozgalmához hasonlóan jártak el a *felsőpatai esperesi kerület* kántortanítói. Részletesen indokolt kérvényt nyújtottak be képviselőik útján a képviselőházhoz. A kérvényben fölleltik, hogy a népoktatás reformjára vonatkozó törvényjavaslat 42. §-a a kántori és tanítói fizetéseket az eddigi állapot szerint együttesen tanítói fizetésnek számítja. Nincs hazánkban a közszolgáltatnak egyetlen másága, amelyen törvényesen körülírt kötelezettségüknek teljesítéseért tisztviselők más-más elbánásban részesülnek. A kántortanító azonban ugyanazon felelősséggel, épen olyan képzettséggel és erőfeszítéssel teljesített munkájáért nem kapja meg azt, amit a tanító, hanem egy attól függetlenül végzett szolgálattal szerzi meg kenyérének javarészt, holott a visitatio canonica szerint tételesen kijelöltetett külön-külön a tanítói és kántori működésért a fizetés. De másrészt a nyugdíjba a kántori fizetés nem számítatik be, minek folytán a legtöbben 40 évi szolgálat után 600 korona nyugdíjigénnyel bírnak. A javaslat 42. §-a méltánytalan s igazságtalan, nem más mint jogállamhoz nem méltó munkauzóra s azért kerjük a t. Képviselőházat, hogy e szakaszt törölje, s helyette vétessék föl az, hogy minden tényleg, önállóan működő kántortanítónak tanítói fizetése, a tisztán tanítók javára megszabott minimumra egészítettessék ki, s a kántorság végzéseért járó díjazás abba ne számítassék be. *Rózsaszentmárton, Blaudán Laure*

Szerkesztői üzenetek.

B. F. A kath. népoktatási intézetekben tartandó évközi szüneteket az egyházmegyei főhatóság jóváhagyásával az iskolaszék határozza meg. A kath. Tanügyi Tanács tárgyalta ezt az ügyet és a nagymélt. püspöki karhoz az egyöntetű eljárás érdekében javaslatot terjesztett föl: eszerint dec. 23-tól jan. 2-ig bezárólag tart. — **K. M.** Terjessze be a *Szent-István-Társulat* nagymélt. elnöksége: *Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.* Ha a bíráló elfogadhatónak itéli, akkor biztosítva lehet arról, hogy a Társulat minden ellenvetés nélkül kiadja. — **K. J.** Mert a szorgalmi időt zavarja, már azért sem adhatja ki az iskolaszék: de különben is, az iskola nem használható föl olyan célokra. — **A. F.** Köszönet az értesítésért. — **K. F.** Beérkezett. — **B. A.** Nagyobb időre az egyházmegyei hatóságtól kéri a tanítástól való fölmentését az iskolaszék útján. Kérvényéhez mellékelje a kezelő orvos bizonyítványát. A helyettesítést a fenntartó fizeti. — **Sz. J.** Dec. 23-tól január 2-ig bezárólag. — **W. A.** Beérkezett. Jónni fog. — **L. F.** Köszönet. Igen időszerű. — **V. I.** Beérkezett. Elnézést kérünk. Jónni fog. — **Gy. J.** Közzétették. A megígért életrajzi adatokat is vártuk. — **V. K.** Köszönet. Közzétesszük. Elintézzük. — **V. G.** Köszönjük a figyelmet. Jónni fog. — **K. F.** Fölhasználjuk. — **H. P.** Beérkezett: mint hozzászólási fölhasználjuk. — **K. B.** Csak beküldött műveket ismertethetünk. — **M. M.** Köszönet az értesítésért. — **T. F.** Szólnok. Ebben igen nehéz utasítást adni, mert az eredményt elérni bármelyik intézetnél felette nehéz. Legjobban cselekszik, hogy ha az említett helyre folyamodik. — **B. P.** Nem tartozik. — **M. J.** Beérkezett. Jónni fog. — **Tanügybarát.** Köszönjük az értesítést.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Erdélyi egyházmegye.

A brassói róm. kath. egyházközségnél a kántori (regenschori) állás tényleg és jogilag megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Az állás évi összes jövedelme 1613 korona, amelyhez a helybeli róm. kath. fogalmazóművelőnél letendő németani alkalmaztatása esetén az ének-és zenetanításért évi 500 korona járul. A megválasztott kántornak (regenschorinak) kötelessége: 1. A plebánia területén szokásban levő és az egyházi törvények értelmében előírt szertartásoknál az énekkel és orgonajátékkal közreműködni. 2. A helybeli róm. kath. 6. osztályú fiúiskolában az énektanítást eredményesen eszközölni. 3. A kiválóbb ünnepnapokon és más alkalmakkor a szentmiséknél és ünnepi vespernyéknél (vespera) az általa kötelezőleg szervezendő énekkart és a közreműködő városi zenekart önállóan vezetni. Pályázni óhajtok fölhatatnak, hogy szabályszerűen fölszereli folyamódványukat, amely a brassói róm. kath. egyházközséghez címzendő és a jelzett pléb. hivatalhoz küldendő, legkésőbb f. évi *december 31-ig* annál is inkább benyujtsák, mivel később érkező pályázatok figyelembe vételű nem fognak. A pályázati folyamódványhoz következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevel. 2. A jelenlegi alkalmaztatásról szóló illetékes előjárósági bizonyítvány, esetleg a korábbi szolgálatról szóló bizonyítványok. 3. Az egyházi (gregorián) és világi ének és zene tanítására, valamint karvezetői (dirigensi) alkalmazhatóságára vonatkozó okmány. 4. Bizonyítvány arról, hogy katonai kötelezettségének eleget tett: vérgé 5. Magyar honossági (illetékességi) bizonyítvány. Pályázni óhajtok egyúttal figyelmeztetnek, hogy a német nyelv ismerete szükséges, továbbá, hogy 1905. évi január hó 8-án delőtt tartatik a próba, amelyen a személyes — saját költségén történő — megjelenés kívánatos. Az alkalmaztatás első éve próbaévként tekintetik. *Neurhrer Olón,* apátplebános. egyházközs. elnök. Brassó. 689 1-2

Győri püspöki megye.

A szarvói (Sopronm.) róm. kath. iskolánál két osztálytanító állás üresedésben van. Fizetés: 800 kor., butorozott szoba, fűtés és kis melékjövdelem. A kérvények a szarvói róm. kath. *iskolaszéki elnökség* címére intézendők. *é. dec. 29-ig.* 688 1-1

A ligvand-langathói (Sopronm.) róm. kath. kántortanító állásra pályázat hirdetik. Javadalmazás: 1. Hat kis hold szántóföld, bérlet szerint 136 kor. Ezenkívül konyhakert, káposztás- és kenderföld. 2. Munkaváltáság fejében 64 kor. 3. Collectura: 15 mérő buza, 36 mérő rozs. 4. 1 nagy szekér széná. 5. Orgonálás- és harangozásért 68 kor. 6. Tandij 164 kor. 7. Fa címén saját használatára 60 korona. 8. Alapítványi misék után 10 kor. 9. Templom pénztárából 41 kor., 80 fill. 10. Összes stóla körülbelül 100 kor. 11. Lakása: 2 szoba, egy konyha, egy kamra, egy istálló és egy pajta. Pályázati határidő *é. dec. 25-ig.* Pályázati folyamódványok a *ligvándi róm. kath. iskolaszéki elnökség* címzendők. 693 1-1

Kassai egyházmegye.

A zsalobinai (Zemplénm.) róm. kath. kántortanító állásra *dec. 29-ig* pályázat hirdetik. Jövdelem: 1. Mint tanítónak van: késpénzben a hitközségtől 240 kor., államszegély 336 kor., 24 szekér tűzifa befuvározva és 3 hold szántóföld hasznélvezete. 2. A kántorságért kap: 22 köböl rozstól parber fejében, misealapítványokból 6 kor., a stóla körülbelül 100 kor. Két szobas lakás mellékhelyiségekkel, egy 400 □ öles s egy 200 □ öles házi kert. Zsalobina, Zemplénm. *Szémami János*, róm. kath. lelkész, iskolaszéki elnök. 690 1-2

Nyitrai püspöki megye.

Nagydivina felsőrérszi (Trenesénm., Zsolnától 2 óra) róm. kath. állami segélyezett népiskolánál megüresedett tanító állásra folyó évi *december 26-ig* pályázat hirdetik. Pályázni óhajtó magyar és tót nyelvben jártas okleveles tanítók és tanítónők alulírott iskolaszéki elnök címére beküldik folyamódványukat. Faiskolakezelő előnyben. Jövdelem: 160 korona községtől, 640 korona államszegély, szép új épületben igen kényelmes lakása és szükséges mellékhelyisége, konyhakerttel, faiskolával. Tanítólak 40 korona. Tantermet község fűttet. *Ózvárosi János.* 688 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A bozsoki róm. kath. kántortanító állomásra 1905. *január 12-re* pályázat hirdetik. A javadalom a következő: 1. Lakás, 2 szoba, 1 konyha, 1 élekkamra, 1 kamra, istállósól, pajtával és kerittel. 2. 3 hold szántóföld 200 kor. 3. 2600 mérő buza, 200 mérő rozs 400 kor. 4. Templomnet használata 20 kor. 5. Temető használata 18 korona. 6. 86 munkóteles után 137 kor. 60 fillér. 7. Ismédéktől 40 kor. 8. Harangozásért 88 kor. 9. Orgonálásért 11 kor. 10. Stólaris illetmény 24 kor. 11. 1 1/2 öl tűzifa 16 kor. 12. Vallásalapból 29 kor. 80 fillér. 12. A templomban végzendő előmádkozásért az alapító szándéka szerint 105 kor. Összesen 1089 kor. 40 fillér. A nyelv magyar, az állomás minél előbb elfoglalandó. Személyes megjelenés kivantatik. A kérvények bizonylataikkal együtt a szerdahelyi plébániába küldendők. Szerdahely, Vas vármegye. 696 1-2

Badafalvi osztálytanító állásra *december végéig* pályázat nyitattik. Fizetés évi 800 korona negyedévi utólagos részletekben, butorozott szoba fűtve. Tartozik az első osztályt önállóan, ismédősöket fólváltva tanítani. Tan nyelv: német-magyar. Folyamódványok címzendők *plébániavatal* Badafalva (Vasm.), pósta Gyánafalva. 680 2-2

Sójtör róm. kath. iskolaszéke önállóságra jutás folytán a IV. tanító állásra újból pályázatot hirdet. Csak kántorságban jártas okleveles, vagy képezdét végzett nőllen feritánitók pályázhatnak *Papthy Elek* plébános, vagy műhről címére *dec. 26-ig.* Fizetés: Államszegély elnyeréséig évi 600 korona pontos havi részletekben előre, egy rendszeren butorozott szoba, fűtés- és tisztogatással. Tanító I. főosztályban. Állás úlévkor elfoglalandó. *Kilár Károly,* iskolaszéki jegyző. 692 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Vindornyalak főközségben kántortanító állásra pályázat hirdetik *január 10-re.* Lakás: egy szoba, konyha, istálló, felszer, sertésöl. Államszegély 200 kor. Taranyi-alapból 105 kor. Ferenc József-alapból 47 kor. 50 fill. Herteleny-alapból 13 kor. 64 fill. Tandij 106 kor., hitközségtől 40 kor., lélekpénz 20 kor., lélekgabona 23 mérő, 130 kor., mustkollektá 50 kor., rét 2004 □ öl kataszt. tiszta jövdeleme 22 kor. 54 fill., 770 □ öl föld kataszt. tiszta jövdeleme 2 kor. 32 fill., két öl tűzifa, a községbeliek tartoznak meghordani, 40 kor., legeltetés 12 kor. Kertpotlák címén a községtől 30 kor. Összesen 818 kor. 16 fill. Rét, föld munkálását a hívek teljesítik. Személyes megjelenés kivantatik. Oklevelesek pályázhatnak. Kérvények a zalaszántói *plébániavatalhoz* intézendők. 694 1-1

Váci egyházmegye.

Ujszaszon (Pest m.) a róm. kath. iskolához *dec. 28-ig* pályázat hirdetik. Javadalmazása a község pénztárából 800 kor. és 200 kor. lakber havonta előre fizetve. Kötelessége az iskolaszék által rábizott osztályt vezetni, ismédősöket igazd. ismédlő) oktatni, vasár- és ünneppnap deákmsét orgonálni s esetleg a kántorságban segédkezni. Az állás január 2-án elfoglalandó. *Iskolaszék.* 695 1-1

24 eredeti dallamos praeludium

utalványon rendelve csak 1.50 kor.
utánvételes rendelés 55 fillérrel többe
kerül.

Szeged 6. **Zámbó Károly** kántor.

691 1-5

Orgonaépítési műintézet.**Rieger Testvérek**

villamosgépekkel berendezett cs. és kir.
udvari orgonagyara

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a *Szentsír* jóvágja, a *Ferenc József-rend* lovagja.

A parisi és becsi világhírlapokon stb. helyről kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legyomásúcsőrendszerint (pneumatikai) tartos, nemes hangu orgonákat szállit. 30 évóta 380 orgonát szállitott. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmerészelettebb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgóna jókarban tartása merseket árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

A Karácsonyi könyvpiac

keretéből kiválnak azok irá-
nyainál fogva a

Szent-István-Társulat kiadványai.

melyek felölelik az ifjúsági, fel-
nőttek részére a tanulságos,
oktató, ájtatossági és népies

IRODALMAT.

A Társulat kiadványainak jegyzéke vaskos
kis kötetet képez, mely kívánatra bár-
kinek bérmentve megküldetik a

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala. Bpest. VIII.. Szentkirályi-u. 28.

vagy

könyvkereskedése. Budapest. IV.. Kecskeméti-utca 2.

által.

Legalkalmasabb
Karácsonyi ajándékkönyvek
felnőttek számára:

A hitet szárnyain. Himnuszok és vallásos költemények. Irta *Bán Aladár*. Eredeti rajzokkal. Füzve K 3.—, kötve K 4.—

Boldog Alacoque M. Margit élete és a Jézus szent Saive tisztolátának eredete. Irta *Bouquard Emil*. Fordította Szentannai Spetti Gyula. Füzve korona 1.20, kötve K 2.20

A tájdalom. Irta *Bouquard Emil*. Fordította Szentannai Spetti Gyula. Füzve egyszerű papíron K 1.50, finomabb papíron K 2.—, diszkötésben K 3.—

Művészettörténeti korrajzok. Bevezetésül a képzőművészetek egyetemes történetébe. Két kötet. Irta *Dévald Kornél*. 161 képpel. Füzve K 4.40, kötve K 5.20

A mi Urunk Jézus Krisztus. Irta *Dupontoup B.* Fordította Ruschek Antal. Kis negyedréti alakú diszmnű. Egy műlappal 5 teljes oldal nagyságú és mintegy 70 kisebb képpel. Díszes kötésben K 12.—

Ugyanaz nehezebb papíron, selyemkötésben K 20.—

Katholikus Oktató- és Épületeskönyv. Irta *Goffine Lénárd*. Rövid értelmezése a vasárnapi és ünnepei leckéknek és evangéliumoknak, ezekből levont hit- és erkölcsi tanításokkal és az egyházi szertartások magyarázataival. Harmadik átdolgozott kiadás, képekkel. Füzve K 4.40, vászonkötésben K 6.—, félbörkötésben K 7.—

Az Úr Jézus szülő-öldjén. Utóéírás. Irta *Huber Lipót*. Eredeti rajzokkal. Színes borítékban K 3.—

A Csendes Oceánon. Utazási élmények. Irta *May Károly*. Fordította Szekrényi Lajos. Kötve K 6.

Katholikus levelek egy megtérő nőhöz. Irta *Platz Bonifác*. Kötve K 2.—

A keresztény nő. Irta *Ruschek Antal*. Képekkel. Kötve K 3.—

Üdvözlégy Mária. Irta *Stoltz Albán*. Fordította Ruschek Antal. Képekkel köt. K 3.—

A megszabadított Jeruzsálem. Irta *Tourquato Tasso*. Olaszból fordította János Gusztáv. Két kötet. Díszesen kötve vörösmetszéssel K 6.80, arany-metszéssel K 7.60

Szentek élete. Különös tekintettel a magyar szentekre. Irta *Vogel Máté S. J.* Egy címképpel. Kötve K 14.—

Az ó- és újszövetségi Szentírás a Vulgata szerint. Káldi György fordítása nyomán jegyzetekkel átdolgozva. Füzve 8 korona, félbörkötésben 12 korona. Egész bőrkötésben 15 korona.

Fabiola vagy a katakombák egyháza. Irta *Wiseman Miklós*. Angol eredetiből fordította Haudek Ágoston. Képekkel. Negyedréti kiadás, diszkötésben K 7.—

Ugyanaz egyszerűbb kiadás, nyolcadréti, füzve K 2.40, kötve K 3.60

Megrendelhetők:

a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatalában

könyvkereskedésében

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. sz.